

Bostadsutskottets betänkande

1983/84:3

om regler om byggande m. m.

1 Motionerna

Utskottet behandlar i detta sammanhang motionerna 1982/83:

401 av Bengt Lindqvist och Margareta Persson (båda s) vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär utredning i syfte att efter översyn av gällande lagstiftning föreslå en omarbetning av densamma för att tillse att även den planerade utemiljön omfattas av bestämmelser angående tillgänglighet för handikappade,

675 av Elvy Nilsson och Hagar Normark (båda s) vari hemställs att riksdagen måtte besluta att utreda förutsättningarna för att ändra bestämmelserna i byggnadsstadgan så att toalettstolarna i nyproducerade hus får samma höjd som i dag är standard på sjukvårdsinrättningar och servicehus,

828 av Christer Eirefelt (fp) vari hemställs att riksdagen hos regeringen anholder att 61 § byggnadsstadgan ändras så att kravet på ansvarig arbetsledare ersätts med ett krav på ansvarigt företag som genom anställda eller på annat sätt har den kompetens som f. n. ställs på ansvarig arbetsledare,

830 av Birgitta Johansson m. fl. (s) vari hemställs att riksdagen begär att regeringen ändrar 75 § resp. 54 § byggnadsstadgan på sådant sätt att förslaget i PBL kan gälla snarast möjligt,

1063 av Margareta Palmqvist (s) vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en förbättrad tillgänglighet för handikappade i offentliga myndigheters lokaler,

1547 av Knut Billing m. fl. (m) vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande behov av utvärdering och normändringar inom sophantering, handikapp- och energiområdet m. m.,

1568 av Barbro Nilsson i Visby (m) vari hemställs att riksdagen beslutar att ändra den s. k. svartbyggarlagen — LPI (SFS 1976:66) — i enlighet med vad som i motionen anförts,

2092 av Monica Andersson m. fl. (s) vari såvitt nu är i fråga hemställs

(1) att riksdagen hos regeringen anholder att åtgärder vidtas i syfte att styra den pågående översynen av normer på bostadspolitikens område så att en standardförsämring av bostäderna förhindras samt att regler som garanterar tillgång till gemensamhetslokaler och en god yttre miljö i bostadsområdena införs i enlighet med vad som anförts i motionen,

2203 av Göran Persson och Margot Wallström (båda s) vari — med hänvisning till motion 1982/83:2199 — hemställs att riksdagen beslutar att

som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts angående låsning av brunnslöck.

Från Sveriges arbetsledareförbund (SALF) har inkommit en skrivelse med synpunkter på motion 1982/83:828 om ansvarig arbetsledare enligt byggnadsstadgan.

2 Gällande ordning m. m.

2.1 Byggregler — allmänt

Genom byggnadslagstiftningen ställer samhället grundläggande krav på byggnaders säkerhet och funktion. De grundregler som ges i byggnadsstadgan (BS) utvecklas och konkretiseras i den av statens planverk med stöd av 76 § 1 mom. i denna stadga utgivna Svensk byggnorm (SBN). Härvid gäller dock att föreskrift av inte oväsentlig ekonomisk betydelse liksom föreskrift som av annan orsak är av större vikt skall fastställas av regeringen. Planverket omprövar fortlöpande gällande normer med hänsyn till fattade politiska beslut, teknisk utveckling m. m. Kostnadskonsekvenserna av vissa normförändringar har beräknats av byggprisutredningen i dess betänkande Prisutvecklingen inom bostadsbyggandet och dess orsaker (SOU 1982:34).

På uppdrag av regeringen lämnade planverket år 1982 förslag till ett nytt kapitel 71 i SBN som bl. a. behandlar bostäders planlösning och möblerbarhet. En utgångspunkt för förslaget skulle dock enligt regeringens direktiv vara att standarden inte skulle försämrats. Förslaget är efter remissbehandling under beredning i planverket. Delar av förslaget torde komma att ingå i det förslag till nya ombyggnadsnormer som verket på regeringens uppdrag har att utarbeta till den 1 januari 1984.

Riksdagen beslutade (CU 1982/83:5) hösten 1982 om en ändring i byggnadsstadgan (67 §) som bl. a. innebär att en byggnadsnämnd, efter beslut av regeringen, för visst byggnadsprojekt får medge mer omfattande dispenser från gällande bestämmelser om byggnaders yttre och inre anordnande än som tidigare var möjliga. I fråga om låneunderlagsberäkningen vid bostadslån för dessa projekt kan regeringen besluta att länsbostadsnämnden får fastställa ett låneunderlag som svarar mot den uppgivna produktionskostnaden i de delar som kan omfattas av bostadslån. På förslag av utskottet beslöt riksdagen hos regeringen begära en utvärdering efter två eller tre försöksprojekt.

Genom lagändringen har öppnats en möjlighet för mer omfattande avvikelser från byggbestämmelserna. Härigenom har ett tävlingsförfarande med en anbudstävling på temat "normfritt byggande" avseende ett flerbostadshusområde i Uppsala kunnat komma till stånd. Tävlingsförslagen har utvärderats av byggprisutredningen med hjälp av en grupp fristående experter. Två av tävlingsförslagen har också antagits och byggstart

beräknas äga rum i december 1983. I Uppsala pågår dessutom byggandet av ett projekt av utvecklingskaraktär. Detta projekt har tillkommit genom beslut i byggnadsnämnd och länsstyrelse på grundval av de dispensmöjligheter som redan innan den ovannämnda lagändringen hösten 1982 fanns i byggnadsstadgans 67 §.

2.2 Byggregler — handikapptillgänglighet m. m.

I civilutskottets betänkande CU 1981/82:36 s. 3—4 lämnas en redogörelse för gällande regler avseende handikappanpassningen av bostäder och utemiljö. I korthet innebär dessa regler att bostäder för annat än fritidsändamål och utrymmen i byggnader till vilka allmänheten äger tillträde eller som utgör arbetslokaler skall vara så utformade att de blir tillgängliga för och kan användas av personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga till följd av ålder, invaliditet eller sjukdom.

Regeringen beslöt den 20 oktober 1983 om en lagrådsremiss med förslag till ny plan- och bygglag m. m. (PBL). I förslaget finns ett kapitel (3 kap.) om krav på byggnader m. m. Beträffande tillgängligheten till byggnader föreslås i remissen att gällande krav på tillgänglighet förs över till PBL. Dessutom införs krav på att bostadshus i två våningar, med lägenheter som inte är tillgängliga från markplanet, skall utformas så att de kan förses med hiss eller lyftanordning.

I lagrådsremissen föreslås vidare att större krav än f. n. skall kunna ställas på att också bestämmelser om anpassning av den yttre miljön utanför den egna tomten införs. Dagens krav på tillgänglighet till den yttre miljön för personer med nedsatt rörelse- och orienteringsförmåga innebär att det skall finnas möjlighet att ta sig över tomten till de byggnader som finns där. Kravet på tillgänglighet bör enligt förslaget i lagrådsremissen utökas och i skäligen utsträckning gälla även tomten som sådan, så att t. ex. lek- och utevistelseytor kan nyttjas av handikappade.

Bestämmelser om anpassning av den yttre miljön utanför den egna tomten föreslås även införas. Ofta är det, enligt vad som anges i lagrådsremissen, mycket enkla åtgärder som behövs för att närmiljön skall fungera för nästan alla. Som exempel på åtgärder som kan behövas anges att markbeläggningen görs slät och halksäker, att räcken anordnas vid ramper och trappor, att övergångsställen markeras på rätt sätt eller att extra stark belysning ordnas på vissa ställen. Planverket och handikappinstitutet har i en skrift informerat kommunerna om det nu gällande regelsystemet.

Enligt svensk standard skall en toalettstol ha en sitthöjd på 40—42 cm. Detta betyder att höjden är ungefär densamma som på flertalet vanliga stolar. Om förhöjd wc-stol erfordras enligt handikappbyggnormerna godtas enligt SBN en sitthöjd av 46 cm.

Genom särskilda tillsatser är det möjligt att åstadkomma en förhöjd toalettstol. För sådana tillsatser kan bostadsanpassningsbidrag utgå. För rullstolsbundna finns särskilda hjälpmedel i form av speciella rullstolar.

2.3 Byggregler — övrigt

Bestämmelserna i SBN innefattar bl. a. regler om skyddsanordningar på byggnadsdelar m. m. Enligt dessa bestämmelser skall lock och galler på brunnar i mark anordnas så, att de ger tillfredsställande säkerhet mot olycksfall. SBN äger tillämpning endast på byggnad och på tomtmark, och någon motsvarande bestämmelse för mark utanför tomt finns inte. Enligt 5 § 2 mom. allmänna ordningsstadgan (SFS 1956:617) skall dock vid brunnar vidtagas sådana skyddsanordningar som med hänsyn till platsens belägenhet och övriga omständigheter kan anses påkallade.

2.4 Vissa bestämmelser i byggnadsstadgan

Enligt 54 § 1 mom. andra stycket byggnadsstadgan krävs byggnadslov, om en byggnad tas i anspråk för ett väsentligen nytt ändamål även om några ändringsåtgärder inte behöver vidtas. Så snart inredningsåtgärder behövs för det nya ändamålet hänförs emellertid såväl det nya ianspråktagandet som ändringsåtgärderna till nybyggnad enligt 75 § första stycket d) byggnadsstadgan. Att åtgärderna hänförs till nybyggnad innebär att samhället kan kontrollera dem i vid omfattning. Behövs däremot inga inredningsåtgärder torde endast en mycket begränsad prövning kunna ske i byggnadslovsärenden som avser åtgärder i områden utan detaljplan. Arbetsmiljö-, hälsovårds- och brandskyddssynpunkter och liknande kan dock beaktas. Detsamma torde gälla kravet på parkeringsutrymmen.

Bestämmelsernas utformning innebär sålunda att möjligheterna till en planmässig prövning enligt nu gällande lagstiftning blir beroende av om en inredningsåtgärd behöver vidtas eller inte.

Frågan om ändrat användningssätt har behandlats av regeringsrätten vid flera tillfällen. Enligt en av regeringsrätten meddelad dom torde ändrat användningssätt utan samtidig inredningsåtgärd kunna regleras inom område med detaljplan. Ärendet gällde ändring av en fabriksbyggnad till detaljhandel, vilket stred mot stadsplanen som angav industriändamål. Regeringsrätten ansåg att byggnadsnämnden haft fog för sin vägran att meddela byggnadslov (dom den 19 november 1982, 953—1981). För områden som inte omfattas av detaljplan torde rättsläget vara det motsatta, dvs. någon planmässig bedömning kan inte ske av ändrat användningssätt som inte förutsätter någon inredningsåtgärd (se regeringsrättens dom den 22 februari 1977, RÅ 1977:26).

I regeringens tidigare nämnda lagrådsremiss uppmärksammas de olikheter i byggnadslovsprövningen som kan uppstå vid ändrat användningssätt. Lagrådsremissen är därför så utformad att ett väsentligt ändrat sätt att använda en byggnad även framdeles skall kräva byggnadslov och att en prövning i vid omfattning då skall kunna ske, oavsett om några inredningsåtgärder behövs eller inte.

Enligt 61 §§ BS får ett byggnadsarbete som kräver byggnadslov påbörjas

först sedan den byggande utsett en ansvarig arbetsledare. Som sådan skall utses en person som statens planverk för visst slag av arbete och för viss tid, eller byggnadsnämnden för visst arbete, prövat äga erforderliga kvalifikationer och egenskaper. Den ansvarige arbetsledaren skall utöva fortlöpande ledning och tillsyn över arbetet och göra föreskrivna anmälningar till byggnadsnämnden.

I lagrådsremissen med förslag till ny PBL föreslås att systemet med ansvarig arbetsledare skall föras över till den nya lagstiftningen. I detta sammanhang tar bostadsministern också upp frågan om att ersätta den ansvarige arbetsledaren med "ansvarigt företag" eller liknande. Han konstaterar härvid att han inte kan finna att en sådan ordning skulle leda till färre ansvarsproblem eller en bättre förebyggande kontroll. Samtidigt uttalas dock att den ansvarige arbetsledarens roll kan vara konfliktfylld och oklar och att den därför i vissa avseenden bör preciseras och stärkas. I lagrådsremissen lämnas ytterligare synpunkter på hur egenkontrollen närmare bör utformas.

2.5 Lagen om påföljder och ingripanden vid olovligt byggande

Enligt 2 § lagen om påföljder och ingripanden vid olovligt byggande (LPI) åligger det byggnadsnämnden att ta upp fråga om påföljd eller ingripande så snart det finns anledning att anta att en överträdelse har skett av sådana föreskrifter om byggande som har meddelats i eller med stöd av byggnadslagen eller byggnadsstadgan. Om en åtgärd som kräver byggnadslov har utförts utan lov, skall nämnden verka för att det utförda undanröjs eller rättas på annat sätt, om inte byggnadslov till åtgärden meddelas i efterhand.

Bestämmelsen innebär att byggnadsnämnden skall behandla frågan om påföljd eller ingripande enligt LPI så snart den får vetskap om en överträdelse. Med påföljd avses i lagen sanktionerna avgift och straff. Till ingripande hänförs förbud, handräckningsåtgärder och förelägganden.

I LPI:s avgiftssystem ingår tre olika avgifter, nämligen byggnadsavgift, särskild avgift och tilläggsavgift. Byggnadsavgift tas ut när någon utan lov vidtar en åtgärd, som kräver byggnadslov (4 §). Särskild avgift utgår för sådana överträdelser som inte utgör olovligt byggande (6 §). Tilläggsavgift skall tillsammans med byggnadsavgift tas ut vid vissa angivna former av olovligt byggande som anses särskilt angelägna att motverka. Den som gjort sig skyldig till olovligt byggande kan undgå avgiftsskyldighet om han tar bort eller på annat sätt rättar det olovligt utförda innan frågan om påföljd eller ingripande tas upp vid sammanträde med byggnadsnämnden (5 §).

Enligt förslaget i den tidigare nämnda lagrådsremissen skall den nuvarande lagen om påföljder och ingripanden vid olovligt byggande med vissa modifieringar ingå som ett särskilt kapitel i PBL. Förslaget innebär bl. a.

att byggnadsnämnden skall kunna nedsätta byggnadsavgiften eller underlåta att påföra avgift om överträdelsen är ringa. Också tilläggsavgiften föreslås kunna nedsättas eller efterges av domstol i motsvarande fall.

3 Utskottet

3.1 Byggregler — allmänt

I motion 1547 (m) begärs en *utvärdering* och därav påkallade normändringar inom sophantering, handikapp- och energiområdet m. m. Enligt motionärerna bör utvärderingen syfta till att ändra eller avskaffa föreskrifter eller normer som inte leder till ett rimligt samhällsekonomiskt utbyte av insatta medel.

I byggnadsstadgan finns bestämmelser om hur en byggnad skall placeras, utformas, konstrueras och underhållas. Avsikten är att åstadkomma trevnad, hygien, säkerhet, energihushållning, tillgänglighet och en god avfallshantering. Byggnadsstadgan kompletteras som ovan framgått (avsnitt 2.1) med bestämmelser som utges av statens planverk under benämningen Svensk byggnorm.

Statens planverk har enligt sin instruktion (1967:329, ändrad senast 1980:409) bl. a. att meddela föreskrifter för byggnadsväsendet och i anslutning därtill ge exempel på lösningar och metoder som uppfyller kraven i föreskrifterna. Vidare har verket att arbeta för samordning mellan planverkets och andra myndigheters regler som rör plan- och byggnadsväsendet.

Det får sålunda anses vara en instruktionsenlig uppgift för verket att samla erfarenheter och följa det praktiska utfallet av bl. a. de i motionen nämnda normerna. Enligt utskottets uppfattning finns mot bakgrund härav inte tillräckliga motiv att tillstyrka motionen. Utskottet kan inte dela motionärernas principiella uppfattning om att en utvärdering bör syfta till att avskaffa föreskrifter eller normer som inte leder till ett rimligt samhällsekonomiskt utbyte av insatta medel. Ett sådant synsätt är enligt utskottets mening uttryck för en uppfattning som, om den fick genomslag, skulle kunna innebära en väsentlig försämring av bebyggelsemiljön i vid mening och ett uppgivande av vissa grundläggande värderingar när det gäller att utforma samhällets politik avseende bebyggelsens utformning.

Med utgångspunkt dels i planverkets förslag till nya byggnormer från hösten 1982, dels i försök med ökade dispensmöjligheter i avsikt att möjliggöra byggnadsprojekt av utvecklingskaraktär hemställs i motion 2092 (s) yrkande I att åtgärder vidtas i syfte att styra den pågående översynen av normer på bostadspolitikens område så att en *standardförsämring av bostäderna förhindras*. Vidare föreslås att regler införs som garanterar tillgången till gemensamhetslokaler och en god yttre miljö i bostadsområden. Bl. a. bör inom den statliga långivningen krav ställas på att gemen-

samhetslokaler byggs ute i bostadsområdena. Motionärerna påpekar att normerna tillkommit för att garantera hela folket tillgång till rymliga, ljusa, hygieniska och välplanerade lägenheter med en ändamålsenlig utrustning och att det därför är viktigt att de sociala målen för bostadsbyggandet bibehålls och förstärks.

De övergripande bostadssociala mål som refereras till i motion 2092 (s) står också utskottet bakom.

Emellertid måste det enligt utskottets uppfattning vara möjligt att, med bibehållande av grundläggande krav, genomföra vissa byggnadsprojekt av försökskaraktär. Utskottet har tidigare (CU 1982/83:5) givit uttryck för denna uppfattning. Vad beträffar det nu behandlade yrkandet förutsätter utskottet att resultatet av översynen av byggnormsystemet inte leder till den av motionärerna befarade standardförsämringen.

Vad i motionen anförts om behovet av gemensamhetslokaler i bostadsområdena samt att sådana lokaler bör kunna belånas inom ramen för den statliga långivningen vill utskottet erinra om att det redan f. n. är möjligt att erhålla statliga bostadslån bl. a. för hobby- och klubblokaler samt för mindre motionslokaler.

Mot bakgrund av det ovan anförda finner utskottet inte tillräckliga skäl föreligga att tillstyrka motion 2092 (s) yrkande 1.

3.2 Byggregler — handikapptillgänglighet m. m.

Enligt vad som framhålls i motion 401 (s) är målsättningen vid planering av fysisk miljö att den skall vara orienterbar, tillgänglig och användbar för alla. Samtidigt påpekar motionärerna att några bestämmelser som garanterar detta inte finns för den planerade utemiljön, dvs. gator, gångvägar, parker, torg och andra allmänna platser i tätortsbebyggelse. Mot bakgrund härav föreslås en översyn av gällande lagstiftning för att tillse att även den planerade utemiljön omfattas av bestämmelser angående tillgänglighet för handikappade.

I lagrådsremissen med förslag till PBL finns bestämmelser som innebär ökade krav på *utemiljöns tillgänglighet för handikappade*. Enligt vad som redovisas i avsnitt 2.2 gäller detta utökade tillgänglighetskrav såväl själva tomten som miljön utanför den egna tomten. Vad i motion 401 (s) yrkats torde sålunda komma att prövas av riksdagen i samband med propositionen om PBL. Yrkandet i motionen bör sakprövas i detta sammanhang. Motionen avstyrks med hänvisning härtill.

I motion 675 (s) framhålls det positiva i att utformningen av moderna bostäder tillförsäkrar såväl rullstolsbundna som andra rörelsehindrade personer tillträde till dem. Samtidigt påpekas att låga toalettstolar utgör stora hinder för många handikappade och äldre människor, vilket gör att dessa många gånger drar sig för att besöka släkt och vänner. Motionärerna föreslår därför att förutsättningarna för att ändra gällande bestämmelser

skall utredas så att *toalettstolarna* i nyproducerade hus får samma höjd som i dag är standard på bl. a. sjukvårdsinrättningar.

Värdet av en för alla tillgänglig miljö torde vara obestridd. Det är enligt utskottets mening därför viktigt att miljön utformas så att den kan användas också av handikappade. Detta kan ske dels genom generella åtgärder, dels genom individuellt anpassade åtgärder.

Vad beträffar den i motionen behandlade frågan finns, som framgått ovan (avsnitt 2.2) olika möjligheter att genom kompletteringar göra toalettstolarna mera anpassade till de handikappades önskemål. I vissa fall kan bostadsanpassningsbidrag utgå. Enligt utskottets uppfattning bör dessa individuella anpassningsåtgärder bl. a. medverka till att handikappade och äldre längre kan bo kvar i sitt hem, något som måste anses värdefullt.

Enligt utskottets uppfattning får syftet med motionen i allt väsentligt anses tillgodosett varför utskottet avstyrker bifall till densamma.

I motion 1063 (s) föreslås att berörda statliga myndigheter, och då i första hand byggnadsstyrelsen, skall inventera sina byggnader med avseende på *handikapptillgängligheten*. Därefter bör en prioriteringslista över lämpliga, angelägna åtgärder upprättas i samråd med handikapporganisationerna. I motiveringen pekar motionären på att flera kommuner gjort motsvarande inventeringar och därefter åtgärdat bristerna där det varit mest angeläget.

Lagradsremissen med förslag till ny PBL innebär utökade krav på miljöns tillgänglighet. Med hänsyn till en allt starkare strävan att så fullständigt som möjligt integrera de handikappade i samhället är det naturligt att också de offentliga myndigheterna ser över sitt lokalbestånd med avseende på handikapptillgängligheten. Det bör därför ankomma på byggnadsstyrelsen eller annan myndighet att i lämpligt sammanhang göra en inventering av de statliga myndigheternas lokalbestånd med avseende på handikapptillgängligheten. Vad utskottet med anledning av motion 1063 (s) anfört bör ges regeringen till känna.

3.3 Byggregler — övrigt

Med hänvisning till motion 2199 föreslås i motion 2203 (s) att bestämmelser skall införas som syftar till att säkra *brunnar* mot drunkningsolyckor, genom att brunnarna förses med låsta eller på motsvarande sätt säkra lock. I motiveringen pekar motionärerna på att antalet drunkningsolyckor gått ned kraftigt under 1900-talet men att det dock fortfarande inträffar drunkningsolyckor i brunnar. Dessa hade enligt motionärerna kunnat undvikas om brunnarna varit försedda med lås.

Vikten av att riskerna för såväl barnolycksfall som andra olycksfall beaktas vid normarbetet kan enligt utskottets uppfattning inte nog betonas. I gällande normer har också intagits en rad föreskrifter som syftar till att skydda mot olycksfall. Detta gäller också för brunnar på tomtmark. För

övrig mark torde det i första hand vara en kommunal angelägenhet att tillse att ett tillfredsställande skydd finns. Detta har också markerats med de bestämmelser angående skyddsanordningar vid brunnar som tagits in i allmänna ordningsstadgan (1956:617).

Enligt utskottets mening är det viktigt att sprida information om de tekniska lösningar som finns för att åstadkomma det eftersträvade skyddet mot olyckor. En sådan informationsuppgift torde närmast åvila planverket. Utskottet utgår från att verket i lämpligt sammanhang utan riksdagens uttryckliga begäran därom informerar kommuner m. fl. om hur ett tillfredsställande skydd kan åstadkommas.

Utskottet är emellertid inte berett tillstyrka motion 2203 (s) med dess krav på bestämmelser om att brunnar skall förses med låsta eller på motsvarande sätt säkra lock.

3.4 Vissa bestämmelser i byggnadsstadgan

Det förhållandet att *byggnadslovsprövningen vid ändrad användning av byggnad* blir olika beroende på om inredningsåtgärder vidtas eller inte tas upp i motion 830 (s). Med hänvisning till PBL-utredningen påpekar motionärerna att det är det ändrade användningssättet i sig som utgör ett allvarligt problem ur plansynpunkt och att en planmässig prövning därför alltid bör vara möjlig. Med hänvisning till att ett förslag till lösning lagts fram i PBL-utredningen hemställs att 75 § resp. 54 § BS skall ändras i enlighet därmed.

Såsom också motionärerna påpekar har de olikheter i byggnadslovsprövningen som kan uppkomma vid ändrad användning av byggnad uppmärksamats i PBL-arbetet. Frågan har tagits upp i lagrådsremissen med förslag till ny PBL. Om förslaget i remissen realiserats torde vad i motionen anförts få anses bli beaktat.

Utskottet konstaterar att frågan om ändrad användning ytterligare kommer att övervägas vid riksdagens behandling av en ny PBL. Motionen avstyrks med hänvisning härtill.

Med hänvisning till att reglerna om *ansvarig arbetsledare* i 61 § byggnadsstadgan inte är tillfredsställande hemställs i motion 828 (fp) att dessa regler ändras så att kravet på ansvarig arbetsledare ersätts med ett krav på ansvarigt företag som genom anställda eller på annat sätt har den kompetens som f. n. ställs på ansvarig arbetsledare. I sin motivering pekar motionären på de olägenheter som enligt hans mening vidlåder nuvarande ordning. Det gäller bl. a. oklarheter i ansvarsfrågan och svårigheter i byggnadsnämndernas kontroll av den som skall utses som ansvarig arbetsledare.

Frågan om att ersätta systemet med en ansvarig arbetsledare med ett system med ansvarigt företag tas upp i lagrådsremissen med förslag till ny PBL (jfr. avsnitt 2.4). Förslaget avvisas dock av bostadsministern som i

stället föreslår att nuvarande oklarheter kring bl. a. arbetsledarens roll löses. Riksdagen kommer sålunda att få pröva även den i motion 828 (fp) behandlade frågan. Mot bakgrund härav bör motionen inte i nu förevarande sammanhang föranleda någon riksdagens åtgärd.

3.5 Lagen om påföljder och ingripanden vid olovligt byggande (LPI)

I motion 1568 (m) framhålls att LPI har en utformning som kategoriskt påför byggnadsnämnden en dömande roll utan att möjlighet ges för nämnden att modifiera påföljderna med hänsyn bl. a. till uppsåt, okunnighet och god tro. Lagen föreslås med hänvisning härtill ändrad så att den blir ett smidigare organ för behandling av svartbyggesfrågorna. Såsom framgår av framställningen i avsnitt 2.5 föreslås LPI överförd till den nya PBL. Samtidigt föreslås lagstiftningen modifierad i den riktning motionären föreslår. Motionens syfte torde därmed komma att bli tillgodosett i och med den nya PBL. Utskottet har med hänsyn härtill inte funnit det motiverat att nu göra ändringar i lagen. Motion 1568 (m) avstyrks.

3.6 Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *utvärdering av vissa normer* att riksdagen avslår motion 1982/83:1547,
2. beträffande *åtgärder mot en standardförsämring* att riksdagen avslår motion 1982/83:2092 yrkande 1,
3. beträffande *utemiljöns tillgänglighet för handikappade* att riksdagen avslår motion 1982/83:401,
4. beträffande *toaletstolars höjd* att riksdagen avslår motion 1982/83:675,
5. beträffande *inventering av handikapptillgängligheten i offentliga myndigheters lokaler* att riksdagen med anledning av motion 1982/83:1063 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,
6. beträffande *brunnsock* att riksdagen avslår motion 1982/83:2203,
7. beträffande *byggnadslovsprövningen vid ändrad användning av byggnad* att riksdagen avslår motion 1982/83:830,
8. beträffande *ansvarig arbetsledare* att riksdagen avslår motion 1982/83:828,
9. beträffande *ändring i lagen om påföljder och ingripanden vid olovligt byggande* att riksdagen avslår motion 1982/83:1568.

Stockholm den 8 november 1983

På bostadsutskottets vägnar
KJELL A. MATTSSON

Närvarande: Kjell A. Mattsson (c), Oskar Lindkvist (s), Rolf Dahlberg (m), Maj-Lis Landberg (s), Knut Billing (m), Magnus Persson (s), Bertil Danielsson (m), Birgitta Hambraeus (c), Per Olof Håkansson (s), Lennart Nilsson (s), Margareta Gard (m), Kerstin Ekman (fp), Tore Claeson (vpk), Margareta Palmqvist (s) och Rune Evensson (s).

Reservation

Utvärdering av vissa normer

Rolf Dahlberg, Knut Billing, Bertil Danielsson och Margareta Gard (alla m) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 6 som börjar "Det får" och slutar "bebyggelsens utformning" bort lyda:

Det har i många sammanhang påvisats att normernas kostnadspåverkan på byggandet blivit ett allt allvarligare problem. Detta framgår bl. a. av de uppgifter som byggprisutredningen redovisat. Byggarna har också med sin utredning Mer valuta för byggkronan påvisat att stora kostnader är förknippade med nuvarande regler för sophantering samt inom handikapp- och energiområdet m. m.

Enligt utskottets mening är det mot bakgrund härav naturligt att en utvärdering av gällande normer kommer till stånd. De praktiska erfarenheter som nu vunnits av normernas tillämpning ger också ett underlag härför. Utvärderingen bör syfta till att ändra eller avskaffa föreskrifter eller normer som inte ger ett rimligt samhällsekonomiskt utbyte av insatta medel.

Vad utskottet med anledning av motion 1547 (m) anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels utskottet under 1 bort hemställa

1. beträffande *utvärdering av vissa normer* att riksdagen med anledning av motion 1982/83:1547 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Särskilt yttrande

Ansvarig arbetsledare

Kerstin Ekman (fp) anför:

Det nuvarande systemet med ansvarig arbetsledare innebär att den enskilde arbetsledaren påförs ett personligt ansvar för att normer och bestämmelser uppfylls. Detta skapar bl. a. oklarheter i ansvarsförhållandet mellan konsumenten/beställaren och den som utför arbetet. Problem kan också uppstå i samband med den ansvarige arbetsledarens frånvaro eller i samband med att denne slutar sin anställning under pågående byggnation. Genom att överföra ansvaret från den ansvarige arbetsledaren till företaget torde dessa problem och oklarheter kunna lösas. Detta är också i linje med arbetsgivarens principalansvar, som innebär att han är ansvarig för handlingar som den anställda utför. Det får förutsättas att det ansvariga företaget ombesörjer att en i normfrågor kompetent person övervakar varje objekt. Genom att införa ett system med ansvarigt företag underlättas också byggnadsnämndernas administration. Det antal företag som måste kontrolleras torde bli betydligt färre än det stora antal ansvariga arbetsledare som i dag måste kontrolleras. Det finns sålunda motiv för att arbetsledaransvaret utformas enligt de riktlinjer som angivits i motion 828 (fp). Med hänsyn till att denna fråga kommer att aktualiseras i samband med behandlingen av förslaget till ny PBL har jag dock avstått från att nu yrka bifall till motionen.

